

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1945 kl. 3 em.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion angående åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 48, av herr *Wallentheim m. fl.* har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, egnahemsstyrelsen och statens byggnadslånebyrå. Härjämte har utskottet berett Centralförbundet för socialt arbete, Svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundet, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund och Svenska kommunalarbetareförbundet tillfälle att yttra sig över motionen. Samtliga dessa sammanslutningar hava också inkommit med yttranden över motionen. Första kammarens första tillfälliga utskott, till vilket en likalydande motion hänvisats, har berett Samverkande bildningsförbunden samt styrelserna för Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund tillfälle att yttra sig över motionen. Av dessa yttranden har utskottet jämväl tagit del.

Yttranden.

Sammanfattningsvis må meddelas, att motionens utredningsyrkande tillstyrkes av skolöverstyrelsen, egnahemsstyrelsen, statens byggnadslånebyrå, Centralförbundet för socialt arbete, styrelsen för Svenska landstingsförbundet, Samverkande bildningsförbunden, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund och Svenska kommunalarbetareförbundet. Med hänvisning till Kungl. Maj:ts proposition nr 153 till 1945 års riksdag angående bidrag för budgetåret 1945/46 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m. avstyrkes en utredning av socialstyrelsen. Behovet av ytterligare upplysningsverksamhet på i motionen berörda områden vitsordas i yttranden av Svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundet, styrelsen för Svenska stadsförbundet och styrelsen för Svenska landskommunernas förbund. Det sistnämnda förbundet anser, att de tre s. k. kommunförbunden äro bäst skickade handhava upp-

lysningsverksamheten på området men att för dess effektivisering behöves ökat statsbidrag.

Skolöverstyrelsen framhåller, att den svenska folkhögskolan har som en av sina utgångspunkter behovet av ökad medborgerlig upplysning hos de befolkningsskikt, som genom 1862 års kommunallagar fingo utvidgade uppgifter beträffande den kommunala självstyrelsen och att de speciellt medborgerliga ämnena statskunskap, kommunalkunskap, socialpolitik och nationalekonomi i folkhögskolan torde ha upptagits i större omfattning än i andra skolor i landet, samt anför i anslutning härtill:

Skolöverstyrelsen föreslog i sitt underdåniga yttrande till Kungl. Maj:t den 10 november 1944 angående socialutbildningssakkunnigas betänkande rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen dels att vid ett antal folkhögskolor tredje årskurser skulle inrättas, avseende att förbereda för inträde vid socialpolitiskt institut, dels att dessa tredje årskurser skulle anknytas till på särskilt sätt organiserade andra årskurser. I dessa andra och tredje årskurser skulle de speciellt medborgerliga ämnena beredas avsevärd plats. Undervisningen vid dessa kurser skulle vara till nytta icke endast för elever, som vunne inträde vid socialpolitiskt institut, utan även för alla, som under sin kommande verksamhet erhöle uppdrag i fråga om socialt och kommunalt arbete.

Det torde ligga helt i linje med folkhögskolans uppgift och traditioner att anordna kurser för kommunala förtroendemän och tjänstemän. Sådana kurser torde lämpligen kunna anordnas under sommarhalvåret jämsides med då pågående folkhögskolekurser, varigenom deltagarnas vistelse vid skolorna skulle kunna avsevärt förbilligas. En del av undervisningen torde vid åtskilliga skolor kunna anförtros åt skolans lärare, men särskild expertis torde i viss utsträckning behöva anlitas.

Skolöverstyrelsens yttrande utmynnar i tillstyrkande av en utredning rörande bland annat kurser vid folkhögskolor i syfte att åstadkomma ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

Socialstyrelsen erinrar, att Kungl. Maj:t i anslutning till socialutbildningssakkunnigas förslag rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen i särskild proposition (nr 153) angående bidrag för budgetåret 1945/46 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m. hemställt, att riksdagen bland annat måtte anvisa ett anslag av 10 000 kronor till kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst. I anslutning härtill anför ämbetsverket:

Härigenom tages ett första steg i riktning mot det mål, som avses i motionen. Sedan erfarenhet samlats, torde en utvidgning av denna utbildningsverksamhet böra övervägas. Att nu omedelbart vidtaga ytterligare åtgärder för detta ändamål torde knappast vara lämpligt.

Socialstyrelsen anför vidare, att även det av motionärerna framförda önskemålet om åtgärder för ökad upplysning och allmänbildning på det sociala

området av annan karaktär än rena fortbildningskurser torde efter hand komma att tillgodoses genom de av Kungl. Maj:t i nämnda proposition framförda förslagen.

Det torde sålunda ligga i sakens natur, att de båda socialinstituten, vilka nu komma att erhålla en fastare organisation och större resurser, utan att direkta föreskrifter lämnas härom komma att vara verksamma i det nu ifrågasvarande avseendet. Därjämte må framhållas, att propositionen även innehåller ett förslag om anslag till anordnandet vid en folkhögskola av en samhällsvetenskapligt orienterad årskurs. Härigenom torde intresset för de sociala frågorna vid folkhögskolorna komma att stegras och dessa bli mera ägnade att bidra till höjande av allmänbildningen på detta område.

Ehuru socialstyrelsen sålunda anser de av motionärerna framförda önskemålen synnerligen beaktansvärda, finner styrelsen sig med hänsyn till det anförda böra hemställa, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Egnahemsstyrelsen framhåller, att egnahemsorganisationen i sin över hela landsbygden utgrenade verksamhet har behov av att betjäna sig dels av vissa kommunala förtroendemän, framför allt hälsovårdsnämndernas ordförande, men understundom även av kommunalnämndernas ordförande, dels ock av egna lokala representanter, de s. k. egnahemsombuden.

För såväl bostadsförbättringsverksamheten som den egentliga egnahemsverksamheten har nu berörda samarbete, anför styrelsen vidare, givetvis mycket att betyda och har i avsevärd mån bidragit till de genom egnahemsorganisationen vunna resultat. Styrelsen påpekar dock, att berörda insatser från kommunalt håll självfallet varit mera givande på vissa orter än på andra.

På åtskilliga platser har samarbetet med de kommunala myndigheterna, särskilt hälsovårdsnämnderna, givit mindre i utbyte än vad man beräknat och skäligen kunnat vänta. Orsakerna härtill kunna vara flera, men ett av huvudskälen torde vara svårigheten för många kommunala förtroendemän att vid sidan av sin huvudsakliga sysselsättning och måhända andra krävande uppgifter medhinna att i önskvärd omfattning ägna tid att på egen hand tillägna sig tillräckliga kunskaper på här ifrågasvarande områden och att följa med den ständigt fortgående utvecklingen på desamma. Även brister det ej sällan i fråga om förmåga av allmän överblick över de olika hjälpformer, som genom det allmännas försorg stå till buds, och vilken eller vilka av dessa som i ett visst fall lämpligast bör komma till användning. Vad nu sagts gäller i vad angår egnahemsbildningen även egnahemsombuden, ej minst därför att även beträffande sistberörda område målsättningen från tid till annan undergår förskjutningar, som ombuden icke alltid kunna själva följa med.

Efter att ha meddelat, att styrelsen sökt komma till rätta med berörda sak genom anordnande av möten dels för hälsovårdsnämndernas ordförande i vederbörande län, dels för egnahemsombuden därstädes, varvid instruktiva översikter lämnats över gällande bestämmelser för verksamheten på området, framhåller styrelsen följande:

Möten av det slag, varför här redogjorts, kunna icke ersätta sådan mera allsidig upplysningsverksamhet i ekonomiska sociala och kommunala spørsmål för såväl de lokala instansernas förtroendemän och tjänstemän som för allmänheten, vartill motionärerna syfta. Såsom av det förut anförda framgår, saknar egnahemsorganisationen icke erfarenhet av att det härutinnan på många håll brister åtskilligt bland de kommunala förtroendemännen. Ej minst gäller detta de genom mångfalden lag- och författningsbestämmelser svåröverskådliga bostadspolitiska åtgärderna. En ökad upplysning på sistberörda område skulle kunna förväntas i avsevärd grad bidra till bostadsfrågans utveckling i den riktning och anda, som statsmakterna vid beslutande av stödåtgärder på området av olika slag avsett.

Egnahemsstyrelsens yttrande utmynnar i ett tillstyrkande av motionen.

Statens byggnadslånebyrå säger sig under fullgörande av den statliga lån- och bidragsgivningen till stödjande av bostadsproduktionen vid upprepade tillfällen nödgats konstatera, att de förtroendemän och tjänstemän, som i kommunerna handhava den statliga låneförmedlingen, ha att kämpa med vissa svårigheter vid tillämpningen av de författningar, varigenom denna förmedling regleras. Byrån tillägger:

Det anförda gäller framför allt landsbygden. Orsakerna till angivna förhållande torde vara att söka däri, att den statliga bostadspolitiken efter hand kommit att omspanna ett större område, vilket i sin tur medfört författningsändringar av sådan art och omfattning, att särskilt de kommunala förtroendemännen med de övriga kommunala arbetsuppgifternas snabba ökning icke torde äga möjlighet att i den utsträckning, som vore önskvärd, följa med i utvecklingen.

Byggnadslånebyrån, som förklarar sig hava för avsikt att så snart arbetsförhållandena det medgiva ytterligare intensifiera upplysningsverksamheten, vill med instämmande i motionens syfte tillstyrka, att åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän vidtagas i huvudsaklig överensstämmelse med de i motionen angivna riktlinjerna.

Centralförbundet för socialt arbete erinrar, att samhällets egna organ bedriva en betydande inspektions- och upplysningsverksamhet i sociala frågor och att ett stort antal enskilda organisationer — bland dem så betydande sammanslutningar som Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet — som sin huvudsakliga uppgift ha att informera och i olika avseenden bistå de kommunala styrelserna och nämnderna i deras arbete.

Centralförbundet framhåller emellertid tillika, att även om denna informations- och upplysningsverksamhet inte bara är av stor omfattning utan i flera avseenden även ligger på ett kvalitativt högt plan, innebär detta inte, att läget är tillfredsställande.

Det är allttjämt mycket lätt att konstatera, att den sociala och kommunalpolitiska allmänbildningen långt ifrån är vad den borde vara och att de kommunala förtroendemännen på många håll ha svårt att hinna med i den snabba takt, med vilken den sociala verksamheten för närvarande utbygges. Medan i en del kommuner det senaste årtiondets sociala reformer synas ha inneburit en verklig förnyelse av det kommunala livet, ha i andra åter de statliga initiativen och stödåtgärderna i mycket ringa grad blivit uppmärksammade. Sättet att se och värdera det sociala reformarbetet är mycket olika i olika kommuner, och i många fall är det säkert inte oriktigt att tala om en verklig eftersläpning i fråga om intentioner och anda i den sociala verksamheten. Även det ofta påtalade kommunala mångsyssleriet kan säkerligen till en stor del förklaras som en följd av det bristande allmänna intresset för kommunalpolitiska spörsmål och den därav följande svaga demokratiska kontrollen och svårigheterna för en tillfredsställande rekrytering av kunnig och intresserad ungdom. Att dessa missförhållanden äro allvarliga, behöver knappast sägas. Den kommunala självstyrelsen är uppenbarligen i fara, så snart det visar sig, att den inte kan fungera tillfredsställande, och för ett fortsatt socialt framåtskridande i demokratisk mening är det en oundgänglig förutsättning, att det finns tillräckligt med lokala krafter med intresse och kunskaper, som äro beredda att på allvar låta engagera sig i samhällsarbetet.

Centralförbundet säger sig under senare tid ha diskuterat flera möjligheter då det gäller formerna för förbättrandet av den socialpolitiska opinionsbildningen och upplysningsverksamheten.

I den skrivelse, som förbundet tillsammans med Svenska folkhögskolans lärarförening i fjol inlämnade till Kungl. Maj:t — och vilken tagits som utgångspunkt för bland annat den nu föreliggande motionen med begäran om utredning av hela frågan — föreslås en förstärkning av folkhögskolans resurser i fråga om den socialpolitiska undervisningen dels genom kortare sociala informationskurser för lärare i samhällsämnen och dels genom en anknytning till skolan av utomstående föreläsare i socialpolitiska och kommunala frågor. Mycket synes tala för att just folkhögskolan, med sina fria undervisningsformer, sin allmänna inriktning och sin för denna uppgift mycket lämpliga rekrytering av elever, härvidlag verkligen skulle kunna göra en betydande insats utöver vad den redan gör. En annan utväg, som synes böra prövas närmare, är anordnandet ute i kommunerna av socialpolitiska upplysningskonferenser av något så när samma slag som de, vilka Centralförbundet för nykterhetsundervisning med statligt stöd för närvarande bedriver i alkoholfrågan, här dock inte bara i denna fråga utan i sociala och kommunalpolitiska frågor i allmänhet. En fördel med dessa kurser synes vara, att de lätt kunna förläggas till just sådana orter, där behovet av en social uppräckning vore särskilt framträdande, och att de därvid i fråga om innehåll kunde i viss mån anknyta till ortens speciella förhållanden och dessutom även kunde anordnas under medverkan av ortens egna organisationer. Den av motionärerna nämnda utvägen att utge lättillgängliga och lättkompletterade kommunala handböcker, exempelvis i bostadsfrågan, synes också vara framkomlig. Inom Centralförbundet har som en åtgärd för stärkandet av den sociala opinionsbildningen och samarbetet mellan olika sociala organisationer även tanken på anordnandet av en social vecka, närmast i analogi med lantbruksveckan, varit uppe till diskussion och blivit föremål för utredning.

I likhet med motionärerna finner Centralförbundet hela frågan om den sociala allmänbildningen och upplysningsverksamheten behöva närmare utredas.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet redogör för den omfattande informations- och upplysningsverksamhet, som förbundet bedriver inom fattigvårdens och barnavårdens område, men tillfogar, att förbundet på intet sätt vill påstå, att tillräckligt utträttats i upplysningsväg inom det sociala området.

Otvivelaktigt återstår här mycket att göra. Särskilt anmärkningsvärt synes vara, att allmänheten på många håll i ganska hög grad saknar den insikt och kännedom om socialt arbete och sociala problem, som måste anses önskvärd. Då det gäller att råda bot på denna brist torde upplysning i radio kunna medföra goda resultat. Men även lämpligt uppställda broschyrer, som rikta sig till allmänheten och icke bara till de inom socialvården arbetande, skulle säkerligen kunna vara till gagn.

Förbundet förklarar sig berett att ytterligare utvidga den av förbundet bedrivna upplysningsverksamheten inom det sociala området.

Styrelsen för Svenska landstingsförbundet framhåller inledningsvis, att i stort sett några anmärkningar mot våra kommunala förtroendemäns kunskaper, intresse och sociala ambition icke kunna göras utan att vårt land fastmera torde ha att uppvisa en kår av kommunala förtroendemän, som i fråga om kunnighet, oegennyttighet, av varmt intresse och sann samhällsanda buret arbete söker sin like samt att ej heller saknats upplysningsverksamhet för de kommunala förtroendemännen. Efter att ha erinrat om den upplysningsverksamhet, som de tre kommunförbunden under senare decennier utfört, anför styrelsen:

Tillståndet på förevarande område torde sålunda knappast kunna utmålas i så mörka färger, som skett i den i motionen citerade inlagen från Centralförbundet för socialt arbete och Folkhögskolans lärarförening, även om helt naturligt ytterligare åtgärder i detta hänseende äro motiverade. Nära till hands ligger sålunda, att den av kommunförbunden bedrivna upplysningsverksamheten intensifieras. Det av socialutbildningssakkunniga framförda förslaget att i anslutning till socialinstitutet anordna kurser, konferenser och korrespondensundervisning erbjuder också en framkomlig väg. Även kurser anknutna till folkhögskolor kunna i detta hänseende tänkas. Så upptagna som de kommunala förtroendemännen i regel äro, kunna emellertid endast kortare kurser, om ett par dagar eller högst en vecka, ifrågakomma.

Då frågan om de kommunala tjänstemännens utbildning blivit föremål för särskild proposition till riksdagen ingår icke landstingsförbundets styrelse på detta spörsmål. Vidare anföres:

Vad som i förevarande avseende främst behöves, är emellertid enligt styrelsens mening en allmän upplysningsverksamhet från statens sida, som tager sikte icke blott på de kommunala förtroendemännen, utan även på den stora allmänheten, vilken ofta saknar både tid och intresse att plöja igenom de digra

luntor, i vilka grunddragen för våra moderna reformer dölja sig. Ur allmän demokratisk synpunkt är det önskvärt, att medborgarna sättas i tillfälle att utan alltför tidsödande och omfattande studier göra sig förtrogna med aktuella samhällsproblem och bilda sig en uppfattning om desamma. En vidgad upplysningsverksamhet härutinnan synes vara en betydelsefull uppgift. Ifrågasättas kan t. ex. att, när en viktig reform genomföres, i en liten broschyr på ett enkelt och lättfattligt sätt redogöres för densamma och de motiv, som legat till grund för den, samt lämnas anvisningar om hur densamma lämpligen skall omsättas i praktiken.

Styrelsen för svenska statsförbundet säger sig vilja mycket skarpt protestera mot den mörka bild av kommunalt arbete på socialvårdens område, som motionen enligt styrelsens mening ger.

Därmed säger sig styrelsen icke ha velat säga, att själva frågan om åtgärder i motionens syfte icke är förtjänt av beaktande utan att det tvärtom ligger i sakens natur, att man speciellt från kommunernas sida måste vara i högsta grad intresserad för vad som överhuvud kan göras för att bereda förbättrade utbildnings- och upplysningsmöjligheter för deras förtroendemän och tjänstemän.

Vad angår upplysningsåtgärder för att sprida förståelse för modernare uppfattningar beträffande det samhälleliga arbetets mål och allmänna inriktning och för rikspolitikens intentioner i stort tror styrelsen för sin del, att man har mindre anledning att inrikta sig på upplysningsåtgärder speciellt för kommunernas förtroendemän och tjänstemän.

Härvidlag torde det vara mera angeläget att söka åstadkomma upplysningsverksamhet, som vänder sig till vidare kretsar. När det gäller de stora linjerna i samhällsarbetet, måste ju de kommunala förtroendemännen och tjänstemännen alltid bli i sitt handlande väsentligt beroende av den inom respektive kommun förhärskande inställningen till samhällsfrågorna. För förtroendemännens vidkommande måste man också hålla i minnet, att den kommunala självstyrelsens system bygger på rekrytering av dem ur hela kretsen av kommunmedlemmar. En sådan allmänt orienterande och propagandabetonad upplysning, som här avses, kan icke gärna väntas få omedelbar effekt utan torde mera få taga sikte på att vinna resultat först så småningom. I vad frågan gäller förtroendemännen är det därför säkerligen minst lika viktigt att med den avsedda upplysningen söka nå dem, som efter hand kunna komma att tillträda förtroendeuppdragen, som att därmed vända sig till dem vilka just för tillfället inneha dessa uppdrag. För att verkligen vinna vad som härvidlag åsyftas torde man fördenskull få tänka sig en upplysningsverksamhet om bredaste basis. Motionärernas önskemål i denna del synes med andra ord mera kräva åtgärder på den allmänna folkupplysningens område än upplysning speciellt för kommunernas förtroende- och tjänstemän.

Styrelsen understryker vidare, att i nu berörda avseende torde också särskilt böra beaktas det förslag om en samhällsvetenskapligt orienterad tredje årskurs vid vissa folkhögskolor, som framställts i det av motionärerna citerade betänkandet av socialutbildningssakkunniga och som — ehuru f. n. endast i begrän-

sad mån — upptagits i Kungl. Maj:ts proposition (nr 153) till årets riksdag angående bidrag för budgetåret 1945/46 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m.

En sådan utbyggnad av folkhögskolan kan, såsom framhållits både i betänkandet och propositionen, påräknas bli av betydelse icke blott då det gäller att för ungdomar, som icke kunna förvärva högre skolutbildning, öppna tillträde till socialinstituten, utan även då det gäller att skänka kunskap om samhällsförhållandena åt dem, som inom folkrörelserna eller i kommunerna vilja ägna sig åt allmänna värv.

Annorlunda än nyss sagts förhåller det sig givetvis i vad motionärernas önskemål avser en effektivare upplysning beträffande så att säga de löpande förändringarna i lagar och författningar, allmänna anvisningar, utformningen av statliga stödåtgärder o. d. för den sociala verksamheten — här fattad i vidsträcktaste bemärkelse — som de kommunala organen ha att fullgöra.

Styrelsen vill särskilt framhålla, att en utvidgning av konsulentverksamheten säkerligen utgör en av de effektivaste utvägarna att vinna vad motionärerna åsyfta.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund finner det av motionärerna berörda problemet värt det största beaktande. I sin verksamhet har förbundet icke kunnat undgå att lägga märke till det slappnande intresset för de samhällseliga angelägenheterna bland de kommunmedlemmar, som icke direkt deltaga i det kommunala arbetet. Samma omdöme torde kunna fällas om dem, som tillhöra den vidare kretsen av kommunala förtroendemän. En av anledningarna härtill torde vara den fortgående kompliceringen av den kommunala verksamheten. Styrelsen påtalar jämväl, att man från officiellt håll endast på ett ineffektivt sätt söker bibringa kommunerna kännedom om nya författningar. Behovet av en mer rationell ordning än den nuvarande är otvetydigt. Författningshandböcker — med eller utan kommentarer — äro i första hand behöfliga framför allt för de förtroendemän, som fungera såsom ordförande i förvaltningsorgan, liksom för tjänstemännen. Efter att ha pekat på vad förbundet uträttat i fråga om tillkomsten av handböcker, understryker styrelsen, att det finns områden, där det icke går att lita till det privata initiativet. Särskilt pekar styrelsen på behovet av en översiktlig och utförlig handbok beträffande den mycket komplicerade lagstiftningen om bostadsförsörjningen. I detta sammanhang framhåller styrelsen:

Det av statens byggnadslånebyrå nyligen utgivna meddelande 7/1945 rörande »Bostäder för barnrika familjer på landsbygden» är enligt styrelsens mening ett föredömligt exempel, och det är att hoppas, att liknande broschyrer snarast skola komma till stånd.

Enligt styrelsens mening måste en intensivare upplysningsverksamhet taga sikte på tvenne olika kategorier medborgare, nämligen dels den mycket stora

grupp, som icke direkt deltagar i det kommunala arbetet, och dels den icke ringa skara av sådana kommunala förtroendemän, som icke innehåva särskilda förvaltnings- eller verkställighetsfunktioner, t. ex. ledamöter av fullmäktige och »passiva» ledamöter av förvaltningsorganen.

Det har hittills i stort sett överlåtits åt de politiska partierna att informera den förstnämnda gruppen. Det är mycket troligt, att en statlig upplysningsverksamhet vid sidan av den av partierna bedrivna härvidlag skulle göra gagn. Det torde ligga i sakens natur, att en sådan upplysningsverksamhet icke kan åstadkommas med mindre än att radion tages i anspråk i vida större omfattning än hittills och att något av den kommersiella reklamens metoder anammas av statsmakterna.

Till sist anför styrelsen:

Vid sidan av de politiska partierna ha de kommunala förbunden, främst då Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet och Svenska landskommunernas förbund, anordnat konferenser och kurser för olika grupper av förtroendemän och tjänstemän. Svenska landskommunernas förbund har under årens lopp hållit ett stort antal kurser på olika håll i landet. Anslutningen till de länsvis anordnade kommunalkurserna har i övrigt tenderat att bli så hög — i vissa fall över 500 deltagare — att förbundet sett sig nödsakat att söka sig fram till en kursverksamhet efter andra linjer. De senaste åren, då kursverksamheten beklagligt nog måst inskränkas bland annat till följd av militärinkallelser bland förbundets personal, ha i huvudsak anordnats kurser för en mindre krets av kommuner, och erfarenheterna av dessa mindre kurser ha varit mycket goda. Vidare är förbundet inne på att anordna kurser för vissa grupper av kommunala funktionärer. För två år sedan anordnades sålunda en femdagarskonferens för kommunalkamrerarna, och en liknande konferens kommer att hållas i vår. Närmast är påtänkt en konferens för kommunalnämndsordförandena i större och medelstora landskommuner, som icke ha centraliserad medelsförvaltning. Om socialutbildnings-sakkunnigas förslag till statsbidrag för den kursverksamhet, varom är fråga, lägges till grund för lagstiftning, torde statens medverkan på detta speciella område därmed tills vidare anses vara till fyllest.

Samverkande bildningsförbunden tillstyrka den av motionärerna föreslagna utredningen samt betona, att lika så betydelsefullt som att ge kommunala förtroende- och tjänstemän djupare insikt i sociala frågor är att en mera omfattande upplysningsverksamhet för den stora allmänheten kommer till stånd. Här om anför förbundet vidare:

Härvidlag torde det framför allt vara bildningsorganisationerna, som skulle kunna göra mera vägande insatser än hittills, om medel kunde ställas till disposition. För att få till stånd flera studiecirklar i detta ämne behövas kunniga studieledare, och anslag till såväl större studiekurser som veckoslutkurser synas väl motiverade. Likaså krävas studiehandledningar och handböcker, som icke äro alltför omfattande. Samverkande bildningsförbunden önska sålunda införa en eventuell utredning särskilt understryka vikten av att bildningsorganisationernas möjligheter härvidlag utnyttjas och att de beredas ekonomiska resurser att göra sina insatser. Det synes för övrigt Samverkande bildningsförbunden

som om en utredning icke behöver avvaktas för att igångsätta den allmänna upplysningsverksamhet, som alldeles uppenbart är behöfelig. Med ett anslag å 6 000 kronor kunna två centrala studieledarkurser om vardera en vecka anordnas. För föreläsningskurser ute i landet behövas också särskilda medel för dessa utgifter. Under innevarande studiesäsong är bildningsorganisationernas föreläsningssanslag förbrukat redan i februari månad, och för att särskilda åtgärder skola kunna åstadkommas för upplysning i socialvårdsfrågor behövs ett särskilt anslag. Förslagsvis skulle detta under den närmaste studiesäsongen kunna fastställas till 5 000 kronor. Ett belopp för iordningställandet av studiematerial på detta ämnesområde vore också behöfeligt.

Sveriges kommunaltjänstemanaförbund delar helt motionärernas uppfattning och anser det i hög grad önskvärt, att en utredning rörande åtgärder i ifrågavarande syfte kommer till stånd.

Svenska kommunalarbetareförbundet vill för sin del med understrykande av motionens goda syfte förorda en utredning i berörda avseende.

Utskottet. För egen del får utskottet anföra.

Behovet av ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet i kommunala och socialpolitiska spörsmål icke blott för kommunala förtroendemän och tjänstemän utan också — och i ännu högre grad — för den stora allmänheten vitsordas undantagslöst i till utskottet ingivna remissyttranden. I dessa framkastas jämväl en rad uppslag rörande åtgärder, som kunna tänkas bidra till intensifiering av upplysningsverksamheten. Dessa uppslag synas enligt utskottets mening förtjänta att tagas under närmare övervägande. Jämväl frågan om den roll, som korrespondensundervisning i kommunala och socialpolitiska frågor, eventuellt genom en vidgad stipendieverksamhet, kan tänkas spela för att uppnå det i motionen berörda syftmålet torde vid en blivande utredning böra ägnas uppmärksamhet. Under utredningen torde tillika böra beaktas behovet av vidgade kunskaper i bokförings- och revisionsfrågor i vad de avse kommunala förvaltningsorgan, särskilt på landsbygden.

Vinsterna för det allmänna — ej minst staten — av en vidgad social allmänbildning och upplysningsverksamhet på berörda område förefalla att vara uppenbara. Eftersom tendensen uppenbarligen är den, att ett genomförande av socialt lagstiftningsarbete i ökad omfattning kommer att bero på den initiativkraft och kunnighet, som utmärker de lokalt verksamma krafterna på socialpolitikens vida fält, framstår det såsom ett statsintresse att medverka till en vidgad upplysningsverksamhet på ifrågavarande område. Enbart den omständigheten, att på skilda orter tillämpad olika praxis vid tolkning av föreskrifter på det kommunalpolitiska området, vilka olikheter för allmänheten te sig onödiga och till följd härav framkalla misstämning och därav följande misskreditering av det samhälleliga arbetet, kan tänkas böttna i alltför begränsad kunskap på sina håll om lagstiftarnas intentioner och den anda, vari

olika lagar och reformer tillkommit, synes utgöra skäl för att en översyn på området verkställas.

Utskottet får i anslutning till vad sålunda anförts hemställa,

att andra kammaren i anledning av förevarande motion, II:48, ville för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet icke blott för kommunala förtroendemän och tjänstemän utan även för den stora allmänheten.

Stockholm den 9 maj 1945.

Å utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar *Ståhl* och *Allard*, fru *Boman*, fröken *Olsson*, herrar *Larsson* i *Luttra*, *Lundqvist*, *Jönsson* i *Lund*, *Hæggbloom*, *Odhe* och *Johnsson* i *Skoglösa*.
